

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Yttrande över betänkandet En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)

Synpunkter från Jönköpings kommun

Livsmedelskontrollen i Jönköpings kommun betraktas som väl fungerande. Jönköpings kontrollmyndighet har ingen kontrollskuld och avvikelsefrekvensen på planerade kontroller ligger på normal nivå i Sverige vilket visar på en noggrannhet och bra kvalitet. Under flera år har verksamheten haft goda resultat i den mätning som årligen genomförs av Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Betänkandets mål och syfte är att öka effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Jönköpings kommun inser att det finns brister i nuvarande system men bedömer inte att förslagen i utredningen kommer råda bot på detta.

Nuvarande organisation av livsmedelskontrollen fungerar i huvudsak väl med 247 myndigheter som kontrollerar cirka 97 000 anläggningar. Det är endast en mindre del av kontrollmyndigheterna som inte klarar sitt uppdrag. Jönköpings kommun anser därför att utredningen även borde tagit fram ett alternativt förslag med fokus på åtgärder för att dessa kommuner ska kunna klara sitt uppdrag utan att behöva förändra hela organisationen. Det finns till exempel lärdomar att dra av hur kommuner arbetar. Jönköpings kommun samarbetar med åtta andra kommuner, bland annat med att göra revisioner av varandras kontrollverksamheter, med gott resultat.

Utredningens förslag att centralisera livsmedelskontrollen till en statlig myndighet innebär betydande kostnader. Uppbyggnaden av en ny statlig organisation kräver investeringar i personal, lokaler, utbildning och IT-system. Under övergångsperioden kommer både kommunala och statliga system att behöva samverka, vilket leder till dubbla kostnader utan garanti för effektivisering. Överföring av data om verksamhetsutövare och tidigare kontrollresultat med mera till ett nytt centralt IT-system är både en stor och vanskelig uppgift vars kostnader och risker för kvalitetsförluster inte ska underskattas. Om kostnaderna ökar (både för staten och verksamhetsutövaren) utan att nyttan tydligt kan påvisas, riskerar reformen att förlora legitimitet bland både kommuner och medborgare. I en tid av

begränsade resurser är det avgörande att varje reform är kostnadseffektiv och välmotiverad. Utredningen är vag i frågan om hur reformen ska finansieras. Det saknas tydliga besked om hur kostnaderna ska fördelas mellan stat och kommun, särskilt under övergångsperioden.

Förslaget innebär också att kommunerna riskerar att tappa kompetens som byggts upp under lång tid. Att ersätta denna kompetens inom en ny statlig struktur innebär inte bara direkta kostnader för rekrytering och utbildning, utan även indirekta kostnader i form av minskad effektivitet under implementeringsfasen.

Om en centralisering innebär att resurser flyttas från kommunen finns det stora risker att man förlorar en viktig lokalkännedom, vilket nämns i utredningen. Det innebär i sin tur även en risk för att myndigheten missar de som underlåter att anmäla sin verksamhet för registrering. På grund av större avstånd kommer myndigheten heller inte kunna agera lika snabbt vid matsäkerhetsrisker, matförgiftningar, klagomål, misstänkt livsmedelsfusk med mera. En annan nackdel är att kommunerna tappar samordningen med tillsynen inom miljöbalksområdet.

Sammanfattningsvis anser Jönköpings kommun att utredningen om kontroll i livsmedelskedjan borde presenterat fler alternativ till förändrad organisation. Det är även viktigt att det görs en fördjupad konsekvensanalys med särskild fokus på kostnader, finansiering och effektivitet innan beslut fattas.

Om förslagen går igenom och om de leder till ökade kostnader för kommunen förutsätts att finansieringsprincipen ska gälla.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Mona Forsberg
Kommunalråd

Johan Fritz
Stadsdirektör